

UNEC

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

**“MƏHSULLARIN BƏDİİ TƏRTİBATI” fənni üzrə
İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(Syllabus)**

Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri

Əsas ədəbiyyat:

1. Н.В.Жданов Промышленный дизайн: бионика. — М.: Юрайт, 2020. с
2. Ш.Адамс. Словарь цвета для дизайнеров / Ш.Адамс. — М.: КоЛибри
3. А.Г.Алексеев Дизайн-проектирование. — М.: Юрайт, 2020.
4. Н.В.Жданов, А.В.Скворцов. Бионика для дизайнеров: учеб. пособие для вузов / М.А.Червонная, И.А.Черныйчук. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Юрайт, 2018.
5. Е.Т.Суиндигов Основы конструирования объектов дизайна. Учебное пособие. — М.: Инфра-Инженерия, 2019.
6. Т.Сергиенко. Дизайнерские украшения своими руками / Т.Сергиенко. — М.: Рипол-классик, 2017.
7. Л.В.Шокорова Дизайн-проектирование: стилизация. — М.: Юрайт, 2020.
8. Степанов А.В. и др. Объемно-пространственная композиция. – М.: Издательство. Архитектура - С, 2003.
9. Калмыкова, Н. В. Макетирование / Н. В. Калмыкова, И. А. Максимова. - М. : Архитектура - С, 2004.

Əlavə ədəbiyyat:

1. С.А.Усовой. Промдизайн. каталог работ дизайнера и студентов. Издательство: Буки Веди. ISBN: 978-5-4465-1689-6
2. Дж.Аллен. Базовые геометрические формы для дизайнеров и архитекторов / Дж.Аллен. — СПб.: Питер, 2017.
3. А.А.Барташевич. Конструирование изделий из древесины. Основы композиции и дизайна / А.А.Барташевич. — Рн/Д: Феникс, 2017.
4. Т.Триггс. Школа искусств. 40 уроков для юных художников и дизайнеров / Т.Триггс, Д.Фрост. — М.: Манн, Иванов и Фербер, 2018.
5. М.П.Ермаков. Основы дизайна. Художественная обработка твердого и мягкого камня: Учебное пособие / М.П.Ермаков. — Рн/Д: Феникс, 2018

Elektron kabinetdə hər bir mövzu üzrə təqdimatlar yerləşdirilir.

Fənnin təsviri

"Məhsulların bədii tərtibatı (dizaynı)" fənni müəyyən təhsil və tərbiyə sistemi, biliklərin sistemli şəkildə təqdim edilməsi, bacarıq və bacarıqların ardıcıl inkişafı sistemidir. Bu fənnin proqramına bir sıra praktiki tapşırıqlar daxildir. Bu tapşırıqlar bizi əhatə edən dünyanı dərk etməyə və təbiət formalarının quruluşunun qanunauyğunluğunu başa düşməyə və obyektlərin bədii tərtibatı bacarıqlarını mənimsəməyə kömək edir.

Hazırda dizaynda, xüsusən də məhsul dizaynında yeni, adekvat dəyişən reallığın, predmet mühitinin obrazlı keyfiyyətlərinin, yeni forma və fakturaların, texnoloji metodların, yaradıcı konsepsiyaların axtarışına istiqamətlənməni tələb edən yeni prioritetlər formalaşmışdır. Müasir şəraitdə eksperimental yönümlü, dizaynda şüurlu şəkildə özünə müəyyən vəzifələr qoyan və onları müxtəlif üsullardan istifadə edərək həll edə bilən bir mütəxəssis tələb olunur. Bu baxımdan dizaynerlər üçün müasir təhsilin əsas vəzifəsi mücərrəd təfəkkür və təxəyyülün, məkan qavrayışının inkişafı, peşəkar dünyagörüşünün, öz yaradıcılıq metodunun inkişafıdır. Tələbələrin obrazlı-assosiativ təfəkkürünü və yeni ideyalar yaratmaq bacarığını inkişaf etdirməyə yönəlmiş "Məhsulların bədii tərtibatı (dizaynı)" fənni mütəxəssislərin - dizaynerlərin peşəkar bacarıqlarının formalaşmasında mühüm tərkib hissəsidir.

“Məhsulun bədii tərtibatı (dizayn)” fənni tələbələrin üçölçülü məkanda öz konsepsiyasını ifadə etmək, görünən və ya xəyali dünyanın istənilən formasını planar proyeksiyalardan kənarında nümayiş etdirmək bacarığını inkişaf etdirməyə yönəlib. “Məhsulun bədii tərtibatı (dizayn)” fənnin işlərinin bu dövrü kompozisiya prinsiplərini və obyektlərin bədii tərtibatını öyrənməyə yönəldilmişdir.

Fənnin məqsədi və vəzifələri

“Məhsulun bədii tərtibatı” fənninin məqsədləri:

1. Tələbələrin bədii tərbiyəsi, estetik tərbiyəsi, mənəvi-əxlaqi inkişafı üçün şəraitin yaradılması.
2. Tələbələrin təxəyyülünün və yaradıcı təfəkkürünün inkişafı.
3. Rəssamlıq təhsili sahəsində peşəkar hazırlıq sistemində “Məhsulun bədii tərtibatı” fənni mühüm yer tutur. Bu, obyektlərin bədii dizaynının xüsusi fənlərin mənimsənilməsinə töhfə verməsi ilə izah olunur: rəsm, rəngkarlıq, kompozisiya, tərtibat və gələcək dizaynerin şəxsiyyətinin ümumi bədii və yaradıcı inkişafının uğurunu böyük ölçüdə müəyyənləşdirir.
4. Əşyaların bədii tərtibatı tələbələrin diqqətini, estetik qavrayışını, təfəkkürünü, vizual yaddaşını, yaradıcı təxəyyülünü və bədii qabiliyyətlərini, təsvir olunan obyektə və reallıq hadisələrinə emosional və estetik münasibətini inkişaf etdirir.
5. Praktiki məşğələlərdə tələbələrdə əşyaların bəzədilməsi ilə bağlı təsəvvürlər inkişaf etməli, onları görüb reallığa çevirməyi bacarmalıdır.

Fənnin tədris metodologiyası

Tələbələrin bədii tərbiyəsi, estetik tərbiyəsi və mənəvi-əxlaqi inkişafı üçün şəraitin yaradılması.

- Avadanlıq və müxtəlif materiallarla tanışlıq.
- Müxtəlif fiqurların və obyektlərin yaradılması üçün tərtibat üsulları ilə tanışlıq.
- Obyektlərin dizaynında “miqyas”, “rənglərin harmoniyası”, “cisimlərin xarakteri”, “müstəvi”, “dekorativ”, “relyef”, “hərtərəfli görünüş, kompozisiya” anlayışlarının formalaşması.
- Obyekti müşahidə etmək, onun dekorasiyasını təhlil etmək bacarığının formalaşdırılması.
- Cisimlərin kütləsini, həcmi, nisbətini, xarakterik xüsusiyyətlərini çatdırmaq bacarığının formalaşdırılması.
- Prototipləşdirmənin konstruktiv və plastik üsullarının formalaşdırılması.

Qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq və fənnin məqsədlərini həyata keçirmək üçün aşağıdakı tədris metodlarından istifadə olunur:

- şifahi (izah, söhbət, dialoq);
- əyani (iş üsullarının nümayişi, müşahidə);
- praktiki;
- emosional (assosiasiyaların, şəkillərin, bədii təəssüratların seçilməsi).

Peşəkar hazırlıq proqramı çərçivəsində təklif olunan iş üsulları mövzunun məqsəd və vəzifələrinin həyata keçirilməsində ən məhsuldar üsullardır və sübut edilmiş metodlara və təsviri sənətin formalaşmış ənənələrinə əsaslanır.

Kursun nəticələri :

Kursun tədrisi başa çatandan və bütün mövzular mənimsənildikdən sonra tələbələr:

Bilməlidirlər:

- obyektin bəzədilməsinin əsas texnikası və üsulları;
- obyektin formasının təyinatından asılılığı; dekorasiyanın obyektin forması və təyinatı ilə əlaqəsi;

Bacarmalıdır:

- formanın xarakterik xüsusiyyətlərini, onun miqyasını və nisbətlərini obyektlərə çatdırmaq;
- obyektlərin stilizə edilməsi;

Perekvizitlər

Yoxdur.

Fənnin məşğələ mövzuları

Fənnin tədrisi prosesində tələbələrə aşağıdakı məşğələ mövzuları təqdim ediləcək:

1. Müxtəlif məişət əşyalarının eskizlərinin işlənməsi (A3 format, kağız).
2. Müxtəlif məişət əşyalarının eskizlərinin tamamlanması və təhvil verilməsi (A3 format, kağız).
3. İstənilən otağın divarının dekorativ tərtibatının eskizinin işlənməsi (A3 format, kağız).
4. Dekorativ divarın tərtibatı üzrə işin (maketin) yerinə yetirilməsi (M1:25).
5. Dekorativ divarın tərtibatı üzrə işin (maketin) davamı (M 1:25).
6. Dekorativ divarın maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi (M 1:25).
7. Kitab rəflərinin dizaynının eskizi (A3 format kağızında).
8. Kitab rəflərinin tərtibatı üzərində işin (maketin) yerinə yeritilməsi (M 1:25).
9. Kitab rəflərinin tərtibatı üzərində işin (maketin) davamı (M 1:25).
10. Kitab rəflərinin tərtibatının tamamlanması (maket) və təhvil verilməsi (M 1:25).
11. Jurnal masasının dekorativ tərtibatının eskizi (A3 format kağızında).
12. Jurnal masasının tərtibatı üzərində işin (maketləşdirmə) yerinə yetirilməsi (M 1:25).
13. Jurnal masasının tərtibatı üzərində işin (maketləşdirmə) davam etdirilməsi (M 1:25).
14. Dekor olunmuş jurnal masasının maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi (M 1:25).
15. Dekorativ güzgünün eskizinin işlənməsi (A3 format kağızda).
16. Dekorativ güzgünün maketi üzərində iş.
17. Dekorativ güzgünün maketi üzərində işin davam etdirilməsi.
18. Dekorativ güzgü maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi.
19. Dekorativ vaza eskizinin çəkilməsi (A3 format,kağız).
20. Dekorativ vazanın maketi üzərində iş.
21. Dekorativ vazanın maketi üzərində işin davam etdirilməsi.
22. Dekorativ vaza maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi.
23. Dekorativ şamdanların eskizlərinin çəkilməsi (A3 format, kağız).
24. Dekorativ şamdanların maketi üzərində iş.
25. Dekorativ şamdanların maketi üzərində işlərin davam etdirilməsi.
26. Dekorativ şamdan maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi.
27. Lampanın eskizinin çəkilməsi (A3 format, kağız).
28. Lampa maketinin üzərində iş.
29. Lampanın maketinin üzərində işlərin davam etdirilməsi.
30. Lampa maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi.

Mövzuların məzmunu və tədris-tematik bölgüsü

Həftə	Mövzuların adı	Mövzunun əsas məzmunu	Ədəbiyyat
1	Müxtəlif məişət əşyalarının eskizlərinin işlənməsi (A3 format, kağız).	Məişət əşyalarının eskizləri prinsiplərinə görə A3 rəsm kağız üzərində aparılır: 1. Obyektin formasının təhlili. 2. Rəsm kağızı üzərində təsvirin yerləşdirilməsi. 3. Rəsmnin müstəvidə formasının və perspektiv qurulmasının konstruktiv təhlili.	1
2	Müxtəlif məişət əşyalarının eskizlərinin tamamlanması və təhvil verilməsi (A3 format, kağız).	Məişət əşyalarının eskizlərinin tamamlanması və baxılması	1
3	İstənilən otağın divarının dekorativ tərtibatının eskizinin işlənməsi (A3 format, kağız).	İnteryer dizaynla, divarların dizaynında və dekorasiyasında istifadə olunan üslublarla tanışlıq. Divarların dekorativ dizaynında rənglərin istifadəsi həlləir nəzərdən keçirilir. Bundan sonra A3 rəsm kağızında eskiz hazırlanır.	3
4	Dekorativ divarın tərtibatı üzrə işin (maketin) yerinə yetirilməsi (M1:25).	İstənilən materiallardan istifadə edərək dekorativ dizayn edilmiş divarın maketin hazırlanması. Maketin forması, nisbətləri və miqyası işlənir.	3
5	Dekorativ divarın tərtibatı üzrə işin (maketin) davamı (M 1:25).	Hər hansı bir materialdan istifadə edərək dekorativ divarın maketinin tərtibatı üzərində işin davam edilməsi. Maketin bütün nüansları və detalları hazırlanır.	3
6	Dekorativ divarın maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi (M 1:25).	İşin tamamlanması və baxılması	3
7	Kitab rəflərinin dizaynının eskizi (A3 format kağızında).	Kitab rəflərinin yaradılmasında kompozisiya prinsipləri (bionika, kombinatorika, transformasiya), rəng birləşmələri və formanın konstruktiv təhlili olan dekorativ dizaynları ilə tanışlıq. Bundan sonra A3 rəsm kağızında eskiz hazırlanır.	5
8	Kitab rəflərinin tərtibatı üzərində işin (maketin) yerinə yetirilməsi (M 1:25).	Müxtəlif materiallardan istifadə	5

		edərək kitab rəflərinin maketinin tərtibatı. Maketin forması, nisbətləri və miqyası işlənir.	
9	Kitab rəflərinin tərtibatı üzərində işin (maketin) davamı (M 1:25).	Müxtəlif materiallardan istifadə edərək kitab rəflərinin maketinin tərtibatı üzərində işin davam edilməsi. Maketin bütün nüansları və detalları hazırlanır.	5
10	Kitab rəflərinin tərtibatının tamamlanması (maket) və təhvil verilməsi (M 1:25).	İşin tamamlanması və baxılması	5
11	Jurnal masasının dekorativ tərtibatının eskizi (A3 kağızında).	Jurnal masalarının yaradılmasında kompozisiya prinsipləri və formanın konstruktiv təhlili olan dekorativ dizaynları ilə tanışlıq. Bundan sonra A3 rəsm kağızında eskiz hazırlanır	7
12	Jurnal masasının tərtibatı üzərində işin (maketləşdirmə) yerinə yetirilməsi (M 1:25).	İstənilən materiallardan istifadə edərək jurnal masasının maketinin tərtibatı. Maketin forması, nisbətləri və miqyası işlənir.	7
13	Jurnal masasının tərtibatı üzərində işin (maketləşdirmə) davam etdirilməsi (M 1:25).	Müxtəlif materialdan istifadə edərək, jurnal masasının maketinin tərtibatı üzərində işin davam edilməsi. Maketin bütün nüansları və detalları hazırlanır.	7
14	Dekor olunmuş jurnal masasının maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi (M 1:25).	İşin tamamlanması və baxılması	7
15	Dekorativ güzgünün eskizinin işlənməsi (A3 format kağızda).	Müxtəlif növ materiallarla işlənən dekorativ dizaynlı güzgülərin kompozisiya həlləri nəzərdən keçirilir. Bundan sonra A3 rəsm kağızında eskiz hazırlanır.	6
16	Dekorativ güzgünün maketi üzərində iş.	Müxtəlif materiallardan istifadə edərək dekorativ güzgünün maketinin tərtib edilməsi. Maket üzərində iş aparılır.	6
17	Dekorativ güzgünün maketi üzərində işin davam etdirilməsi.	Hər hansı bir materialdan istifadə edərək dekorativ güzgü maketinin tərtibatı üzərində davamı. Maketin bütün nüansları və detalları	6

		hazırlanır.	
18	Dekorativ güzgü maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi.	İşin tamamlanması və baxılması	6
19	Dekorativ vaza eskizinin çəkilməsi (A3 format, kağız).	Müxtəlif növ materiallardan istifadə edilən dekorativ dizaynlı vazaların kompozisiya həlləri nəzərdən keçirilir. Bundan sonra A3 rəsm kağızında eskiz hazırlanır.	6
20	Dekorativ vazanın maketi üzərində iş.	Hər hansı bir materialdan istifadə edərək dekorativ bir vazanın maketinin tərtib edilməsi. Maket üzərində iş aparılır.	9
21	Dekorativ vazanın maketi üzərində işin davam etdirilməsi.	İstənilən materiallardan istifadə edərək dekorativ vaza maketinin üzərində işin davam etdirilməsi. Maketin bütün nüansları və detalları hazırlanır.	9
22	Dekorativ vaza maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi.	İşin tamamlanması və baxılması	9
23	Dekorativ şamdanların eskizlərinin çəkilməsi (A3 format, kağız).	Müxtəlif növ materiallardan istifadə edilən dekorativ dizaynlı şamdanların kompozisiya həlləri nəzərdən keçirilir. Bundan sonra A3 rəsm kağızında eskiz hazırlanır.	6
24	Dekorativ şamdanların maketi üzərində iş.	İstənilən materiallardan istifadə edərək dekorativ şamdanların maketinin tərtibatı. Maket üzərində iş aparılır.	6
25	Dekorativ şamdanların maketi üzərində işlərin davam etdirilməsi.	Hər hansı bir materialdan istifadə edərək dekorativ şamdanların maketinin tərtibatı üzərində işin davamı. Maketin bütün nüansları və detalları hazırlanır.	9
26	Dekorativ şamdan maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi.	İşin tamamlanması və baxılması	9
27	Lampanın eskizinin çəkilməsi (A3 format, kağız).	Müxtəlif növ lampaların yaradılmasında kompozisiya prinsipləri (bionika, kombinatorika, transformasiya), rəng birləşmələri və formanın konstruktiv təhlili olan	5

		dekorativ dizaynları ilə tanışlıq. Bundan sonra A3 rəsm kağızında eskiz hazırlanır.	
28	Lampa maketinin üzərində iş.	İstənilən materiallardan istifadə edərək lampanın maketinin hazırlanması. Maketin forması, nisbətləri və miqyası işlənir.	5
29	Lampanın maketinin üzərində işlərin davam etdirilməsi.	Hər hansı bir materialdan istifadə edərək lampanın maketinin tərtibatı üzərində işin davam etdirilməsi. Maketin bütün nüansları və detalları hazırlanır.	5
30	Lampa maketinin tamamlanması və təhvil verilməsi.	İşin tamamlanması və baxılması	5
Yekun imtahan			

Fənnin mühazirə mətnləri

Fənnin mühazirə mətnləri yoxdur.

Seminar-məşğələlər: hazırlıq və qiymətləndirmə

Dizayn ixtisasında *qabiliyyət tələb edən fənlər* üzrə cari qiymətləndirmədə - 50 balın 20 balı tələbələrin aktivlik balı (seminar məşğələləri zamanı tapşırıqların icrası əsasında müəyyən edilir) hesabına formalaşdırılır. Qalan 30 bal isə semestr ərzində (hər ay ərzində 2 iş olmaqla) üzrə Əlavədə qeyd olunan qaydada yerinə yetirilən və hər biri 5 balla qiymətləndirilən 6 fərdi işin qiymətləndirilməsi əsasında təmin edilir. Bu halda əlavə bal almaq istəyən tələbələr tərəfindən 7-ci fərdi işin təqdim edilməsinə icazə verilmir.

Qabiliyyət tələb edən fənlər (dizayn ixtisasında) üzrə fərdi iş tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi

Tələbələrə sillabus üzrə mövzulara uyğun olaraq 6 fərdi iş tapşırılır. Verilən tapşırıqların işləmə qaydaları aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

1. Məhsulların bədii tərtibatı
2. Yaradıcı formaların qurulması
3. Proporsiyaların düzgün təyini
4. Düzgün miqyaslama
5. Əsərin kompozisiya qanunlarına uyğun həlli

Tapşırıqların yerinə yetirilməsində istifadə olunan material və texnikalar:

1. A3, A2 formatında kağız və yaxud kətan
2. Sadə qələm, rəngli qələm, rəngli gel qələm, flomaster, rəngli marker, pastel, kömür, sangina, sulu (akvarel, akril, quaş və s.) boya, yağlı boya.

Qarışıq texnikadan istifadə etmək imkanları mövcuddur.

Fənn üzrə kurs işi

Fənn üzrə kurs işi nəzərdə tutulmayıb.

Dərsə davamiyyət

Tələbə bütün mühazirə və seminar dərslərində fəal iştirak etməlidir. Tələbənin iştirak etmədiyi dərslərin sayı onun davamiyyət qiymətinə (balına) təsir edir. Bu halda tələbə bu fəndən krediti qazanmır və onun fənn üzrə akademik borcu qalır.

Yekun imtahan

Fənnin tədrisinin sonunda bir dəfə yekun imtahan təşkil olunur. Tələbənin imtahandakı cavabı 0-50 bal aralığında (maksimum 50 bal) qiymətləndirilə bilər. Fənnin tədrisi prosesində tələbənin əldə etdiyi bilik və bacarıqları Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal qabiliyyət imtahanı kimi 120 dəqiqə ərzində keçirilən sessiya imtahanının zamanı çəkilən 1 rəsmi qiymətləndirilməsi hesabına təmin edilir. İmtahan nəticələri sistemə İmtahan Mərkəzi tərəfindən daxil edilir.

Tələbə iştirak etmədikdə “0” (sıfır) bal qeyd olunur.

Yekun imtahanda tələbə minimum 17 bal toplamazsa, onda imtahana qədər yığılan ballar toplanmır, tələbə bu fəndən krediti qazanmır və onun fənn üzrə akademik borcu qalır.

İmtahanın nəticələrinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı tələbənin hər-hansı şikayəti olarsa, tələbə Universitetdə müəyyən olunmuş ümumi qaydalar əsasında Apellyasiya Komissiyasına müraciət edə bilər.

Fənn üzrə yekun qiymətləndirmə

Fənn üzrə tələbələrin yekun biliyi 100 ballıq sistem üzrə qiymətləndirilir. Balların maksimum miqdarı -100 baldır.

Yekun imtahandan sonra tələbənin fənn üzrə topladığı bütün ballar toplanır və yekun qiymət (bal) hesablanır.

İstiqamət	Ballar	Faiz
İmtahan (final)	50	50 %
Seminar (məşğələ) dərslərin nəticələrinə görə aktivlik	20	20 %
Tələbələrin fərdi işin qiymətləndirilməsinə görə	30	30%
Cəmi:	100	100 %

Fənn üzrə semestr ərzində (imtahana qədər və imtahanda) tələbənin topladığı balın yekun miqdarına görə onun yekun biliyi aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

51 baldan aşağı olduqda - “qeyri-kafi”	– F
51-60 bal - “qənaətbəxş”	– E
61-70 bal - “kafi”	– D
71-80 bal - “yaxşı”	– C
81-90 bal - “çox yaxşı”	– B
91-100 bal - “əla”	– A

Tələbənin topladığı yekun bal 51 baldan aşağı olduqda (yəni onun biliyi “qeyri-kafi” qiymətləndirildikdə) tələbə bu fəndən krediti qazanmır və onun fənn üzrə akademik borcu qalır.